

**SHOX, SHOIR VA BUYUK SARKARDA ZAHIRIDDIN
MUHAMMAD BOBUR**

Mualliflar: Anarkulova Zubayda Fayzullo qizi,

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti o'qituvchisi

*Amonova Bahora Husniddin qizi, O'zbekiston davlat jahon tillari
universiteti talabasi*

Annotatsiya: *Zahiriddin Muhammad Bobur O'rta asr Sharq madaniyati, adabiyoti va she'riyatida o'ziga xos o'rin egallagan adib, shoir va olim bo'lish bilan birga, yirik davlat arbobi va sarkarda sifatida tarixda iz qoldirgan. Bobur Hindistonda Boburiylar sulolasini barpo etib, davlat arbobi sifatida nom qozongan bo'lsa, o'zbek tilida yozilgan Boburnoma asari bilan jahon tarixshunosligi va adabiyotida ham muhim o'rin tutadi. Ushbu maqolada uning hayoti, mohir sarkardaligi, vatanparvarligi va ijodiy merosi tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *Zahiriddin Muhammad Bobur, Boburnoma, shoir, sarkarda, Temuriylar sulolasi, Hindiston tarixi, Sharq adabiyoti, g'azal, ruboiy, ilmiy meros.*

Boburning hayoti va faoliyati

Zahiriddin Muhammad Bobur 1483-yil 14-fevralda Andijon shahrida, Farg'ona ulusining hokimi Umarshayx Mirzo va chingiziy malika Qutlug' Nigor Xonim oilasida dunyoga kelgan. "Bobur" so'zi forsiy tilidan "babr", ya'ni "bars" yoki "yo'lbars" ma'nolarini bildiradi. Boburning otasi Umarshayx Mirzo Sohirqiron Amir Temur avlodidan bo'lib, onasi Qutlug' Nigor-Xonim mo'g'ul xonlaridan edi.

Bobur 12 yoshida otasining vafoti sababli taxtga o'tirishga majbur bo'ladi va dastlabki yillarda amakisi Sulton Ahmad Mirzo hamda ukasi Jahongir Mirzo bilan kurashadi. Shu bilan birga, u Samarqand va Andijon uchun bo'lgan urushlarda ishtirok etadi, biroq Shayboniynxon kuchlari ustun keladi. Keyinchalik Bobur Kobulda hokimiyatini o'rnatadi va 1519–1525 yillarda Hindistonga yurishlar qilgan. 1526-yil Panipat jangida Ibrohim Lo'di, 1527-yilda Chitora hokimi Rano Sango ustidan g'alaba qozonadi va Hindistonda Boburiylar sulolasini asos soladi.

Boburiylar sulolasi Hindistonda 350 yildan ortiq hukmronlik qiladi. Bobur hukmronligi davrida Hindiston madaniy va siyosiy jihatdan gullab-yashnagan. Uning avlodlari mamlakatni qudratli davlat sifatida rivojlantirishni davom ettiradi. Yirik hind olimi Javoharla'l Neru Bobur haqida shunday deydi:

“Bobur Hindistonga kelgandan keyin katta siljishlar yuz berdi va yangi rag‘batlantirishlar hayotga, san‘atga, arxitekturaga toza havo baxsh etdi, madaniyatning boshqa sohalari esa bir-birlariga tutashib ketdi”

Bobur ijodida davlat arboblighi va sarkardalik faoliyati bilan bir qatorda adabiy meros ham muhimdir. Uning asosiy asari – *Boburnoma*, o‘zbek tilining eski shaklida yozilgan avtobiografik va tarixiy manba hisoblanadi. Asar Bobur hayoti, yurishlari, janglari, tabiat va madaniyat haqida qimmatli ma’lumotlar beradi. Bobur shuningdek g‘azal, ruboiy, qit’a, masnaviy kabi janrlarda ijod qilgan va she’riyatining asosiy mavzusi vatan sog‘inchi, insoniy tuyg‘ular, adolat va axloqiy qadriyatlar bo‘lgan.

Uning ilmiy faoliyati ham alohida e’tiborga loyiqdir. Bobur “Aruz haqida risola” asari orqali Sharq she’riyatida bo‘g‘in va urg‘ular nazariyasini rivojlantirgan, shuningdek islomiy shariat va jamiyat masalalariga bag‘ishlangan ilmiy va diniy asarlar yaratgan. Shoirning badiiy tarjima faoliyati ham keng tarqalgan bo‘lib, u Xoji Ahror Valining asarlarini she’riy shaklga keltirgan.

Bobur ijodi va faoliyati bilan nafaqat O‘zbekiston, balki jahon tarixshunosligi va adabiyotida ham muhim o‘rin tutadi. Uning she’riy merosi samimiy va sodda tilda bo‘lib, xalq she’riyatiga yaqin bo‘lishi bilan ajralib turadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bobur, Z. M. (So‘nggi nashr). *Boburnoma*. Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot.
2. Karimov, N. (2017). *Zahiriddin Muhammad Bobur hayoti va ijodi*. Toshkent: Fan nashriyoti.
3. Qosimov, B. (2010). *O‘zbek adabiyoti tarixi*. Toshkent: O‘zbekiston.
4. Britannica Encyclopedia. (n.d.). *Babur – Founder of the Mughal Empire*. Retrieved from <https://www.britannica.com/>

5. Sputnik News O‘zbekiston. (n.d.). Retrieved from <https://oz.sputniknews.uz/>
6. Erkinov, A. (2015). *Boburiylar davri tarixi va madaniyati*. Toshkent: Sharq nashriyoti.
7. Davron, X. (2012). *Bobur va uning she’riy merosi*. Toshkent: O‘zbekiston Fanlar Akademiyasi nashriyoti.
8. Mukimov, S. (2018). *Sharqiy adabiyotda Bobur shoirligi*. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.